

STATUT O FUNDACJACH I REDUKCJACH

(Tekst zaaprobowany przez Kapitułę Generalną 2022)

NORMY OGÓLNE

Art. 1

Tenże *Statut o fundacjach i redukcjach* został opracowany, poprawiony i zatwierdzony przez Kapitułę Generalną 2022.

Art. 2

Klasztorami Zakonu Cysterskiego są: *sui iuris*, to jest, opactwa lub przeoraty konwentualne; przeoraty zwykłe, które są domami zależnymi od klasztoru *sui iuris*, od kapituły kongregacji lub w sytuacjach wyjątkowych, kapituły generalnej.

Art. 3

Klasztory Zakonu Cysterskiego, zgodnie z tradycją, posiadają pełną autonomię od momentu ich złożenia albo mogą stopniowo dążyć do pełnej autonomii. Są trzy rodzaje klasztorów cysterskich:

- a) opactwo;
- b) przeorat konwentualny;
- c) przeorat zwykły.

Art. 4

To, co ten *Statut* stanowi o klasztorach, jednakowo odnosi się do klasztorów mnichów i mniszek, jeśli prawo czegoś innego wyraźnie nie zastrzega lub wynika to z natury rzeczy.

Art. 5

Przepisy niniejszego *Statutu* dotyczące fundacji nowego klasztoru lub redukcji istniejącego znoszą dotychczasowe zwyczaje.

I. ZAKŁADANIE KLASZTORU CYSTERSKIEGO

Warunki

Art. 6

Nowy klasztor cysterski powstaje jako wspólnota monastyczna przynajmniej z trzech profesów o ślubach uroczystych w domu zakonnym prawnie ustanowionym.

Art. 7

Zakładając nowy klasztor cysterski *sui iuris* należy mieć na uwadze pożytek Kościoła i zakonu. Z tego powodu, przed założeniem nowego klasztoru jest rzeczą konieczną:

a) uważnie zbadać i dobrze rozważyć stosowność fundacji, zwłaszcza gdy w danym miejscu jest już obecne życie monastyczne, ażeby w krótkim czasie nie trzeba było dokonywać zniesienia fundacji;

b) zebrać informacje, zwłaszcza od przełożonych innych instytutów życia konsekrowanego, o aktywności życia chrześcijańskiego w danym miejscu, o powołaniach, o zmyśle religijnym wśród ludności oraz o innych sprawach, które wydają się konieczne i pożyteczne do podjęcia decyzji o założeniu fundacji, jak otaczająca rzeczywistość kulturowa;

c) starannie wybrać odpowiednie miejsce fundacji i zabezpieczyć warunki konieczne do prowadzenia życia zakonnego mnichów, jak zapewnienie dobrej równowagi pokoleniowej, dobrej formacji dla grupy tworzącej nową fundację, dobrych planów ekonomii nowego klasztoru i pielęgnowania relacji między klasztorami Zakonu;

d) zwrócić się, zgodnie z prawem, o uzyskanie wcześniej pisemnej zgody biskupa diecezjalnego na erekcję nowego domu zakonnego;

e) Kapituła generalna na podstawie pisemnego sprawozdania klasztoru dokonującego fundacji zweryfikuje spełnienie tych warunków. Jeżeli Kapituła Generalna nie jest w tym czasie zwołana, władza ta należy do Synodu, który może przekazać ją Opatowi Generalnemu i jego Radzie.

Kompetentna władza

Art. 8

Władzą kompetentną do założenia nowego klasztoru jest władza kongregacji lub Zakonu, według przepisów niniejszego *Statutu* i konstytucji poszczególnych kongregacji lub Zakonu, zgodnie z przepisami prawa.

Przy zakładaniu nowego klasztoru, zaleca się, aby nowozakładanej wspólnocie asystował i towarzyszył członek Zakonu i/lub kongregacji niebędący w bezpośrednim związku z fundacją.

Art. 9

Przy zakładaniu klasztoru mniszek, wysłuchawszy zdania „ojca bezpośredniego” [*pater immediatus*], wymagane jest ponadto zezwolenie Stolicy Świętej, według przepisu prawa¹.

Autonomia

Art.10

Nowa fundacja, jeśli nie chodzi o klasztor *sui iuris* [niezależny], z mocy samego prawa nie posiada żadnej autonomii, lecz we wszystkim podlega klasztorowi dokonującemu fundacji do którego przynależy i zgodnie z prawem do kapituły kongregacji, posiada ona taką autonomię, jaka zostanie jej przyznana przez przełożonego klasztoru zakładającego, zgodnie z przepisami prawa.

Klasztor dokonujący fundacji, która zamierza osiągnąć autonomię, wyznaczy rozsądnie datę do osiągnięcia tej autonomii w granicach od 20 do 25 lat. Jeśli autonomia nie zostanie osiągnięta w tym okresie trzeba będzie na nowo ocenić możliwość kontynuowania fundacji lub jej zamknięcia.

Klasztor dokonujący fundacji musi zagwarantować dojrzałość i stabilność członków zakładanego klasztoru, zachowując żywotność monastyczną obydwu.

Oba klasztory powinny nawiązać i utrzymywać dobre relacje, zarówno podczas procesu związanego z fundacją, jak i po osiągnięciu autonomii założonego klasztoru, zgodnie z duchem *Carta Caritatis*.

II. RODZAJE KLASZTORÓW

PRZEORAT ZWYKŁY

Warunki

Art. 11

Przeorat zwykły można kanonicznie erygować, jeśli spełnione są następujące warunki:

¹ por. KPK, kan. 609 § 2

- a) wspólnota monastyczna łącznie z przeorem składa się z przynajmniej trzech profesów o ślubach uroczystych;
- b) istnieją odpowiednie pomieszczenia do prowadzenia życia zakonnego;
- c) istnieją warunki, dzięki którym wspólnota monastyczna może sprostać wymogom życia.

Kompetentna władza

Art. 12

Zezwolenie na erekcję przeoratu zwykłego, za zgodą kapituły konwentualnej klasztoru *sui iuris* [niezależnego], wydaje:

- a) dla klasztorów należących do jakiejś kongregacji: kapituła kongregacji, zgodnie z konstytucjami poszczególnych kongregacji, jeżeli inaczej nie postanawiają konstytucje poszczególnych kongregacji;
- b) dla klasztorów bezpośrednio włączonych do Zakonu, Opat Generalny wraz ze swoją Radą, zgodnie z *Konstytucjami* zakonu.

Autonomia

Art. 13

Jeżeli nie postanowiono inaczej, według prawa kanonicznego przeorat zwykły nie posiada ani własnych członków ani własnej kapituły konwentualnej, ale w tym wszystkim podlega klasztorowi *sui iuris* [niezależnemu], do którego należy lub zgodnie z wymogami prawa, podlega kapitule kongregacji i posiada taką autonomię, jaka zostaje mu przyznana przez przełożonego klasztoru *sui iuris* [niezależnego], zgodnie z przepisami prawa.

Art. 14

Mnisi przebywający w przeoracie zwykłym zachowują prawa kapitulne w klasztorze *sui iuris* [niezależnym], według konstytucji poszczególnych kongregacji.

PRZEORAT KONWENTUALNY

Warunki

Art. 15

Na założenie klasztoru *sui iuris* [niezależnego] albo erekcją przeoratu zwykłego do rangi klasztoru *sui iuris* [niezależnego], oprócz ogólnych wymagań dotyczących zakładania klasztorów wymagane są poniższe warunki:

- a) wspólnota monastyczna składa się z dostatecznej liczby mnichów w ten sposób, aby oprócz przeora konwentualnego było przynajmniej siedmiu profesów o ślubach uroczystych, którzy zadeklarowali, iż mają mocny zamiar na stałe przynależeć do tego klasztoru;
- b) istnieją warunki, dzięki którym nowa wspólnota monastyczna samodzielnie może sprostać wymogom życia wspólnotowego;
- c) istnieje uzasadniona nadzieja co do przyjmowania i formacji kandydatów dla wzmocnienia i powiększania wspólnoty klasztornej albo utrzymanie tamże zawsze odpowiedniej liczby mnichów nawet, jeśli będą pochodzić z innych klasztorów;
- d) istnieje dobre świadectwo braterskiego życia² we wspólnocie jak również pomieszczenia odpowiednie do prowadzenia życia zakonnego.

Art. 16

Od spełnienia warunków przewidzianych w art. 15 *Statutu o fundacjach i redukcjach* do erygowania przeoratu konwentualnego, Kapituła Generalna może dyspensować po uprzednim zapoznaniu się ze sprawozdaniem kapituły kongregacji w przypadku klasztoru należącego do kongregacji i sprawozdania Opata Generalnego w przypadku klasztoru bezpośrednio włączonego do Zakonu.

Art. 17

Przeorat zwykły nie może być erygowany do rangi klasztoru *sui iuris* [niezależnego], dopóki nie ma pewności, co do jego stabilności i rozwoju.

Kompetentna władza

Art. 18

Zgodę na erygowanie przeoratu konwentualnego, po uprzednim głosowaniu kapituły klasztoru, od którego przeorat zwykły zależy, wydaje:

² por. KPK, kan. 602

a) dla klasztorów należących do jakiejś kongregacji: kapituła kongregacji, zgodnie z konstytucjami poszczególnych kongregacji, jeżeli one inaczej nie postanawiają;

b) dla klasztorów spoza kongregacji, które będą bezpośrednio włączone do Zakonu: Kapituła Generalna Zakonu lub Synod Zakonu, zgodnie z *Konstytucjami Zakonu*.

W przypadku bezpośredniej fundacji przeoratu konwentualnego dla otrzymania tej zgody niezbędne jest wcześniejsze przedłożenie i ocena raportu sporządzonego zgodnie z wymogami zawartymi w art. 7 niniejszego *Statutu*, kapitule kongregacji lub Kapitułe Generalnej lub Synodowi.

Art. 19

Erekcja klasztoru mniszek dokonuje się ponadto po wysłuchaniu zdania „ojca pośredniego”, jeśli takowy jest.

Autonomia

Art. 20

Przeorat konwentualny cieszy się autonomią, tzn. posiada prawa, obowiązki i przywileje, które są przypisane klasztorowi *sui iuris* [niezależnemu], czy to z samego prawa, czy z prawomocnego zwyczaju.

OPACTWO

Warunki

Art. 21

Przeorat konwentualny może być erygowany do rangi opactwa, jeśli oprócz ogólnych wymagań dotyczących zakładania klasztorów i warunków określonych w art. 15 tego *Statutu*, wspólnota monastyczna łącznie z przełożonym składa się z przynajmniej trzynastu profesów o ślubach uroczystych.

Art. 22

Od spełnienia warunków przewidzianych w art. 21 *Statutu o fundacjach i redukcjach* do erygowania opactwa, Kapituła Generalna może dyspensować po uprzednim zapoznaniu się ze sprawozdaniem kapituły kongregacji w przypadku klasztoru należącego do kongregacji i sprawozdania Opata Generalnego w przypadku klasztoru bezpośrednio włączonego do Zakonu.

Władza kompetentna

Art. 23

Zezwolenie na erekcję opactwa, za zgodą kapituły konwentualnej klasztoru *sui iuris* [niezależnego], wydaje:

a) dla klasztorów należących do jakiejś kongregacji: kapituła kongregacji, zgodnie z konstytucjami poszczególnych kongregacji, po wysłuchaniu zdania „ojca bezpośredniego”, jeśli takowy jest, chyba że konstytucje poszczególnych kongregacji co innego postanawiają;

b) dla klasztorów spoza kongregacji, włączonych do zakonu: Kapituła Generalna Zakonu lub Synod Zakonu, zgodnie z *Konstytucjami Zakonu* i niniejszego *Statutu*.

W przypadku bezpośredniej fundacji opactwa, aby otrzymać pozwolenie niezbędne jest wcześniejsze przedstawienie i ocena raportu zgodnie z wymogami zawartymi w art. 7 niniejszego *Statutu*, odpowiednio albo przed kapitułą kongregacji, albo Kapitułą Generalną, albo Synodem Zakonu.

Art. 24

Przeorat konwentualny mniszek jest erygowany do rangi opactwa po wysłuchaniu zdania „ojca bezpośredniego”, jeśli takowy jest.

Autonomia

Art. 25

Opactwo cieszy się autonomią, tzn. posiada prawa, obowiązki i przywileje, które są przypisane klasztorowi *sui iuris* [niezależnemu] czy to z samego prawa czy z prawomocnego zwyczaju.

III. REDUKCJA LUB ZNIESIENIE KLASZTORÓW³

Art. 26

Jeżeli przestają być spełniane warunki gwarantujące autonomię klasztoru (por. art. 7 i *Cor Orans* 70), klasztor może zostać zredukowany bez utraty autonomii, tzn. z opactwa do przeoratu konwentualnego, lub stopniowo ją tracić z domu *sui iuris* [niezależnego] do domu afiliowanego, aż do całkowitej jej utraty i stania się

³ Zob. art. 25 *Konstytucji Zakonu Cysterskiego* [przyp. red.].

przeorem zwykłym lub może być zniesiony. W przypadku bardzo ważnego powodu, klasztor zawsze może być zniesiony bezpośrednio, bez konieczności jego redukcji.

Wszystkie te powody są poważne i naprawdę nabierają wagi, gdy wspólnota nie spełnia głównego kryterium: trwałego braku żywotności niezbędnej do życia i żywego przekazywania charyzmatu.

Wszelkie decyzje dotyczące procesu redukcji muszą być podejmowane z miłością, z największym poczuciem odpowiedzialności, doświadczeniem i znajomością ludzkiej natury. Z tego powodu, ponieważ są to zazwyczaj procesy bardzo bolesne, wspólnocie należy towarzyszyć przez długi czas wykazując się ogromną wrażliwością.

Rozeznawać i decydować należy stopniowo i z miłością. Wspólnota musi się przygotować krok po kroku, korzystając ze wsparcia duchowego i psychologicznego, starając się o zaangażowanie członków w ten proces. Towarzystwo w tym procesie należy do obowiązków „ojca bezpośredniego” w porozumieniu z opatem prezesem i jego radą, w przypadku klasztorów należących do jakiejś kongregacji, lub z Opatem Generalnym i jego Radą, w przypadku klasztorów bezpośrednio włączonych do Zakonu.

REDUKCJA KLASZTORU Z ZACHOWANIEM AUTONOMII

Warunki

Art. 27

Jeżeli liczba członków jakiegoś opactwa zmniejszy się do 8 i nie ma nowych powołań od dłuższego czasu, „ojciec bezpośredni” lub w jego miejsce opat prezes, musi wraz ze wspólnotą ocenić, jaka powinna być ich przyszła droga.

„Ojciec bezpośredni” lub w jego miejsce opat prezes przedstawi sprawozdanie o sytuacji tej wspólnoty kapitule kongregacji lub, jeśli wspólnota jest bezpośrednio włączona do Zakonu, Synodowi lub Kapitulie Generalnej. Sprawozdanie to powinno umożliwiać ocenę stanu duchowego wspólnoty, jej sytuację personalną i materialną oraz możliwości odnowy. Należy również wziąć pod uwagę środowisko społeczno-kulturowe klasztoru.

Kapituła musi zatem ocenić, czy potrzebne są konkretne środki wsparcia i czy klasztor może być w jakiś sposób wspierany. Można również rozważyć możliwość zredukowania klasztoru do przeoratu konwentualnego, jeśli jest to korzystne dla wspólnoty.

Kompetentna władza

Art. 28

Opactwo zostaje zredukowane do przeoratu konwentualnego:

- a) dekretem kapituły kongregacji, zgodnie z konstytucjami poszczególnych kongregacji, jeśli opactwo należy do kongregacji;
- b) dekretem Kapituły Generalnej Zakonu, zgodnie z *Konstytucjami Zakonu*, gdy chodzi o opactwo bezpośrednio włączone do Zakonu.

Autonomia

Art. 29

Opactwo zredukowane do przeoratu konwentualnego nie traci autonomii, jaką posiada klasztor *sui iuris* zgodnie z przepisami prawa.

REDUKCJA KLASZTORU Z UTRATĄ AUTONOMII

Warunki

Art. 30

Jeżeli liczba członków jakiegoś opactwa lub przeoratu konwentualnego zmniejszy się do liczby poniżej 7, „ojciec bezpośredni” podejmuje towarzyszenie wspólnocie w celu określenia kondycji duchowej wspólnoty, stanu zdrowia fizycznego jej członków i sytuacji finansowej, a także jej zdolności do odnowy.

Jeśli w trakcie tego towarzyszenia okaże się, że warunki wymienione w art. 7 określające autonomię wspólnoty nie są już właściwie spełniane lub wspólnota zmniejszyła się do 5 członków, wraz z ewidentnym brakiem powołań, które byłyby w stanie zwiększyć liczbę członków niezbędną do realnego zachowania autonomii, wówczas „ojciec bezpośredni” doradzi przełożonemu wspólnoty, aby zwrócił się z prośbą do opata prezesa lub, jeśli jest to konieczne, do Opata Generalnego, do powołania komisji *ad hoc*, ustanowionej dla mniszek w *Vultum Dei quaerere* i opisaney w *Cor orans*, która sporządzi raport na podstawie kryteriów zawartych w art. 7 niniejszego *Statutu*, oceniając możliwość utraty autonomii.

Komisja *ad hoc* składa się z:

- a). Dla klasztorów przynależących do jakiejś kongregacji Zakonu z opata prezesa, z dwóch przełożonych wyższych przez niego swobodnie wybranych i z wyższego przełożonego klasztoru, lub

b) Dla klasztorów bezpośrednio włączonych do Zakonu, z Opata Generalnego, z dwóch przełożonych wyższych przez niego swobodnie wybranych i z wyższego przełożonego autonomicznego klasztoru;

Raport tejże komisji winien określić:

- a) Czy wspólnota może zachować swoją autonomię i stanie się przeoratem konwentualnym,
- b) Czy wspólnota nie może zachować swojej autonomii i winna rozpocząć proces stopniowej utraty swojej autonomii, stając się:
 - i. klasztorem afiliowanym do innego klasztoru;
 - ii. przeoratem zwykłym, zależnym całkowicie od innego klasztoru.

Afiliacja

Art. 31

Afiliacja jednej wspólnoty do innej niezależnej służy pomocy, wsparciu i podtrzymaniu wspólnoty afiliowanej w przezwyciężaniu trudności, które doprowadziły do jej afiliacji lub towarzyszeniu jej w jej procesie zniesienia. Celem tej formuły jest pomóc wspólnocie zarówno duchowo, jak i materialnie, w więzach miłości w zaakceptowaniu swojej sytuacji.

a) Wspólnota afiliowana do innego klasztoru autonomicznego ma zawieszoną autonomię, a jej wyższym przełożonym staje się wyższy przełożony klasztoru, do którego jest afiliowana.

Po zasięgnięciu opinii członków klasztoru afiliowanego, przełożony wyższy klasztoru afiliującego mianuje dla klasztoru afiliowanego przełożonego lokalnego *ad nutum*, zgodnie z prawem kongregacji, jeśli klasztor należy do jakiejś kongregacji lub Zakonu, jeśli jest bezpośrednio włączony.

b) Członkowie klasztoru afiliowanego zostają włączeni do kapituły klasztoru afiliującego, dlatego przed dokonaniem afiliacji niezbędne jest uzyskanie zgody bezwzględną większością głosów kapituły wspólnoty afiliującej. Wspólnota afiliowana może powołać miejscową kapitułę.

c) Klasztor afiliowany zachowuje zdolność przyjmowania kandydatów do nowicjatu, dopuszczania nowicjuszy do profesji i profesów czasowych do profesji uroczystej, jednak nowicjat i formacja początkowa powinny odbywać się w klasztorze afiliującym.

Po przegłosowaniu przez kapitułę klasztoru afiliującego, profesja będzie składana na rzecz klasztoru afiliowanego.

d) Przez czas trwania afiliacji sprawy ekonomiczne obu klasztorów będą prowadzone oddzielnie.

Art. 32

Przeorat konwentualny mnichów afiliowany jest do domu *sui iuris*:

- a) dekretem opata prezesa i jego rady, jeśli klasztor należy do kongregacji;
- b) dekretem Opata Generalnego i jego Rady, jeśli klasztor jest bezpośrednio włączony do zakonu

zawsze po uprzedniej prośbie komisji *ad hoc*, o której mowa w art. 31.

W przypadku klasztoru mniszek, afiliacja winna być ustanowiona przez Stolicę Świętą (por. *Cor orans* 54).

Redukcja do rangi przeoratu zwykłego

Warunki

Art. 33

Dwa lata po afiliacji wspólnoty do klasztoru *sui iuris* [niezależnego] należy zweryfikować czy nadal istnieją warunki, z powodu których wspólnota została afiliowana.

Jeżeli w wyniku tej weryfikacji okaże się, że warunki wspólnoty afiliowanej nie zmieniły się, wówczas wspólnota ta pozostaje dalej afiliowana. Jeśli natomiast okaże się, że sytuacja jest już nieodwracalna, afiliowana wspólnota zostaje zredukowana do przeoratu zwykłego.

Wspólnota afiliowana, która zostaje zredukowana do przeoratu zwykłego jest w pełni zintegrowana z klasztorem autonomicznym, i traci pełną autonomię jaką posiadała zgodnie z przepisami prawa. Jej dobra staną się częścią dóbr klasztoru

afiliującego, z zachowaniem woli fundatorów lub dobroczyńców i praw słusznie nabytych.

Art. 34

Wspólnotę afiliowaną mnichów redukuje się do rangi przeoratu zwykłego:

- a) dekretem kapituły kongregacji, zgodnie z konstytucjami poszczególnych kongregacji, jeśli wspólnota należy do kongregacji;
- b) dekretem Kapituły Generalnej Zakonu lub Synodu Zakonu, zgodnie z *Konstytucjami* Zakonu, gdy chodzi o wspólnotę bezpośrednio włączoną do Zakonu.

Redukcja wspólnoty mniszek afiliowanych do przeoratu zwykłego należy do Stolicy Apostolskiej (por. KPK kan. 616 §4), z zachowaniem tego, co musi być przestrzegane zgodnie z prawem.

ZNIESIENIE KLASZTORU

Art. 35

Redukcja wspólnoty afiliowanej do stopnia przeoratu zwykłego powoduje właściwie zniesienie wspólnoty, nawet jeśli następowało to stopniowo.

Zniesienie wspólnoty, nawet jeśli jest *sui iuris* może być dokonane bezpośrednio z ważnych powodów, które to uzasadniają.

Wspólnota *sui iuris* może zawsze prosić o swoje zniesienie.

Art. 36

Wspólnota *sui iuris*, po zasięgnięciu rady biskupa diecezjalnego, zostaje zniesiona:

- a) dekretem kapituły kongregacji, zgodnie z konstytucjami poszczególnych kongregacji, jeśli klasztor *sui iuris* należy do kongregacji;
- b) dekretem Kapituły Generalnej Zakonu lub Synodu Zakonu, jeśli klasztor *sui iuris* jest bezpośrednio włączony do Zakonu.

Klasztor afiliowany jest zniesiony zgodnie z art. 34.

Art. 37

Zniesienie wspólnoty *sui iuris* mniszek prawnie erygowanej należy do Stolicy Apostolskiej⁴, zgodnie z przepisami prawa.

Art. 38

Zniesienie może być dokonane integrując wspólnotę bezpośrednio do innej jako przeorat zwykły lub zamykając klasztor i inkardynując jej członków do innych klasztorów kongregacji lub Zakonu.

Dekret zniesienia musi wskazać w jaki sposób to zniesienie nastąpi.

Art. 39

Odnosnie do dóbr zniesionego opactwa należy zachować przepisy prawa, z zachowaniem woli fundatorów lub dobroczyńców i praw słusznie nabytych.

ZAKOŃCZENIE

Art. 40

Kongregacje naszego Zakonu i klasztory bezpośrednio włączone do Zakonu, przy zakładaniu klasztorów i ich redukcji w przyszłości mają zachowywać przepisy tego *Statutu*, dopóki Kapituła Generalna Zakonu lub Synod Zakonu, zgodnie z *Konstytucjami* Zakonu, nie postanowi inaczej.

⁴ Por. KPK, kan. 616 § 4